

وزارت جهاد کشاورزی
معاونت آب و خاک

برنامه عملیاتی سند امنیت غذایی مرتبط با طرح های آب و خاک

مصوبه شماره: ۳۳۳۴ (شماره ابلاغ: ۶۳۵۷)

طرح و برنامه
(بهار ۱۴۰۴)

تعاریف اختصاصی مرتبط

امنیت غذایی: دسترسی فیزیکی، اقتصادی و عادلانه همه مردم در طول زندگی به غذای کافی، سالم، مغذی و حلال جهت رفع نیازهای یک رژیم تغذیه‌ای سازگار با سلیقه‌ها و ترجیحات آن‌ها برای برخورداری از یک زندگی سالم و فعال، که دارای چهار رکن «فراهمی»، «دسترسی»، «سلامت و مصرف»، «تاب‌آوری (ثبات و پایداری)» می‌باشد.

نظام بهره‌برداری: مجموعه‌ای هدفمند که با استفاده از منابع طبیعی، نیروی انسانی و امکانات در دسترس و با اتخاذ شیوه‌های معین، در جهت تولید محصولات کشاورزی تلاش منظم و سازمان‌یافته‌ای داشته باشد. از جمله بارزترین این نظام‌ها خرد دهقانی، تعاونی، کشت و صنعت و سهامی زراعت می‌باشد.

راندمان آبیاری: نسبت آب مصرف‌شده توسط گیاه زراعی به کل آب برداشت شده از منبع آبی

بهره‌وری آب: مقدار محصول تولیدشده (کیلوگرم) بر مقدار آب مصرفی کشاورزی (مترمکعب)

بیان منفی آب‌های زیرزمینی: پیشی گرفتن برداشت آب از منابع آبی زیرزمینی نسبت به تجدید آن

تحويل حجمی (آب): فراهمی آب موردنیاز برای آبیاری محصولات کشاورزی بر اساس حجم آب موردنیاز با هدف کاهش تلفات و افزایش بهره‌وری آب کشاورزی

آبخیز: پهنه‌ای است که تمام روان‌آب ناشی از بارش وارد بر روی آن را یک رودخانه، آبرو، دریاچه و یا یک آب‌انباشت دریافت می‌نماید.

آبخیزداری: مدیریت یکپارچه منابع یک حوضه آبخیز با هدف پایداری خاک و کنترل جریان آب

آبخوان: آبخوان یا سفره آب زیرزمینی یک لایه آبدار زیرزمینی است که در لایه‌های تحکیم‌نیافته (سنگریزه، ماسه و سیلت) یا در سنگ‌های دارای درز و شکاف و یا انحلال‌پذیر ایجاد می‌شود.

آبخوان‌داری: مدیریت مهار و نفوذ سیلاب در عرصه‌های آبخوان با استفاده از روش‌های مکانیکی و فیزیکی که موجب احیای کمی و کیفی منابع آب و خاک، کاهش و حذف خسارت‌های مستقیم و غیرمستقیم روان‌آب‌ها و بهسازی محیط می‌شود.

اهداف کمی کلان

جدول اهداف کمی مرتبط با معاونت آب و خاک در سند دانش بنیان امنیت غذایی

ردیف	شاخص (واحد)	وضعیت موجود (سال ۱۳۹۸)	وضعیت مطلوب (سال ۱۴۱۱)
۱	کل تولیدات کشاورزی (میلیون تن)	۱۲۳	۱۶۰
۲	سهم سرمایه گذاری انجام شده در بخش کشاورزی به سرمایه گذاری انجام شده در کل اقتصاد (درصد - به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰)	۳.۶	حداقل ۸ درصد
۳	شاخص بهره وری کل بخش کشاورزی بر اساس ارزش افزوده (۱۰۰=۱۳۹۰)	۱۲۶.۳	۱۷۰ (با رشد سالانه ۳.۵ درصد)
۴	بهره وری آب (کیلوگرم ماده خشک بر متر مکعب)	۱.۳۹	۲.۶
۵	راندمان آبیاری (درصد)	۴۵	۶۰
۶	کل آب مصرفی در بخش کشاورزی (میلیارد متر مکعب)	۷۰ (نظر وزارت جهاد کشاورزی) ۸۱ (نظر وزارت نیرو)	۵۱
۷	بیان منفی آب های زیرزمینی (میلیارد متر مکعب)	۱۳۱	۱۰۵
۸	میزان اراضی آبی برخوردار از سیستم های نوین آبیاری (میلیون هکتار)	۲.۴	۶
۹	درصد خاک های دارای کمتر از ۱ درصد ماده آلی	۶۰	۳۰
۱۰	میزان فرسایش خاک (آبی و بادی) (تن در هکتار)	۱۶	۱۳

[illegible]

[illegible]

برنامه اعتبارات سالانه

اعتبارات مورد نیاز طرح های آب و خاک در راستای سند دانش بنیان امنیت غذایی کشور

ردیف	عنوان طرح / سال	واحد	از کل منابع									
			۱۴۰۳	۱۴۰۴	۱۴۰۵	۱۴۰۶	۱۴۰۷	۱۴۰۸	۱۴۰۹	۱۴۱۰	۱۴۱۱	جمع
۱	کمکهای فنی و اعتباری برای توسعه آبیاری تحت فشار	هزار میلیارد تومان	۲۱	۲۶	۳۱	۳۷	۴۴	۵۳	۶۴	۶۵	۶۶	۴۱۹
۲	شبکه های آبیاری و زهکشی اراضی کشاورزی		۱۳	۱۵	۱۸	۲۲	۲۷	۳۲	۳۸	۳۹	۴۰	۲۵۲
۳	تجهیز و نوسازی اراضی کشاورزی		۲۰	۲۴	۲۹	۳۵	۴۲	۵۰	۶۰	۶۱	۶۲	۳۹۳
۴	زهکشی اراضی کشاورزی		۱۱	۱۳	۱۶	۱۹	۲۳	۲۸	۳۳	۳۴	۳۴	۲۱۷
۵	اجرای آب و خاک در عرصه تشکلهای(تجهیز و نوسازی- کانال- تسطیح و...)		۹	۱۰	۱۲	۱۵	۱۸	۲۱	۲۶	۲۶	۲۷	۱۶۸
۶	طرح احیا و مرمت قنوات		۳	۴	۵	۶	۷	۸	۱۰	۱۰	۱۰	۶۳
۷	تامین و انتقال آب برای توسعه باغات در اراضی شیب دار		۲	۳	۳	۴	۵	۶	۷	۷	۷	۴۵
۸	بهسازی کانال های آبیاری عمومی و انهار سنتی		۲۳	۲۸	۳۴	۴۰	۴۸	۵۸	۷۰	۷۱	۷۲	۴۵۷
۹	انتقال آب با لوله		۴	۴	۵	۶	۷	۹	۱۱	۱۱	۱۱	۷۱
۱۰	باز سازی و ایجاد آب بندان ها		۰	۰	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۸
۱۱	افزایش ماده آلی خاک		۲	۲	۳	۳	۴	۵	۶	۶	۶	۳۹
۱۲	کاهش میزان فرسایش خاک		۴۱	۴۹	۵۹	۷۱	۸۵	۱۰۲	۱۲۲	۱۲۵	۱۲۷	۸۰۴
6	جمع		۱۵۰	۱۸۰	۲۱۶	۲۵۹	۳۱۰	۳۷۳	۴۴۷	۴۵۶	۴۶۵	۲۹۳۵

مستندات

شماره: ۲۸۳۹۱
تاریخ: ۱۴۰۳/۰۲/۳۱
ساعت: ۱۹:۲۲
فوریت:
پیوست: دارد
طبقه بندی:

جناب آقای نیکبخت

وزیر محترم جهاد کشاورزی

موضوع: نحوه اجرای سند دانش بنیان امنیت غذایی

با سلام و احترام

همانطور که استحضار دارید سند دانش بنیان امنیت غذایی که با مصوبه شماره ۳۳۳۴ در تاریخ ۱۴۰۲/۴/۵ از سوی شورای عالی انقلاب فرهنگی ابلاغ شده به عنوان یکی از اسناد بالادستی دارای اهداف کمی، اقدامات ملی و تکالیف سنگینی همانند «کاهش مصرف آب کشاورزی به ۵۱ میلیارد متر مکعب، افزایش راندمان آبیاری به ۶۰ درصد، ارتقاء بهره وری آب کشاورزی به ۲۶ کیلوگرم بر متر مکعب، میزان اراضی آبی برخوردار از سیستم های نوین آبیاری به ۶ میلیون هکتار، درصد خاک های دارای کمتر از ۱ درصد ماده آلی به ۳۰ درصد، میزان فرسایش خاک (آبی و بادی) به ۱۳ تن در هکتار، توزیع و تحویل حجمی آب به بخش کشاورزی و کشاورزان، جلوگیری از خرد شدن و تغییر کاربری اراضی و ارتقاء شاخص های حاصلخیزی خاک و مواد آلی خاک» در حوزه آب و خاک کشاورزی می باشد. این در حالی است که شرط اصلی اجرای آن یعنی افزایش سهم سرمایه گذاری بخش کشاورزی از کل اقتصاد (به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰) به حداقل ۸ درصد در افق آن سند (سال ۱۴۱۱) نیز در آن پیش بینی و مطرح شده (پیوست ۱) و میزان سرمایه لازم (به قیمت ثابت سال ۱۴۰۳) برای اجرای کامل سند (حوزه آب و خاک) بیش از ۱۰۰۰ هزار میلیارد تومان (همت) برآورد می گردد (پیوست ۳)، که با توجه به روند تخصیص اعتبارات گذشته و اطلاعات منظور شده در برنامه هفتم اجرای کامل سند با چالش اساسی مواجه خواهد شد. لذا خواهشمند است در این مورد با ارائه رهنمود، دستورات مقتضی را امر به ابلاغ فرمائید.

شماره: ۳۸۵۱۹
تاریخ: ۱۴۰۳/۰۲/۲۲
ساعت: ۱۸:۵۴
فوریت:
پیوست: دارد
طبقه بندی:

جناب آقای عباسی- مشاور محترم وزیر و مجری طرح سامانه های نوین آبیاری
جناب آقای سرافرازی- مدیر کل محترم دفتر امور آب کشاورزی
جناب آقای ابوالحسنی بهرمانی- مدیر کل محترم دفتر توسعه شبکه های آبیاری و زهکشی
جناب آقای دوانگر- مدیر کل محترم دفتر امور خاک کشاورزی

موضوع: برنامه اجرای سند امنیت غذایی

با سلام و احترام

به پیوست نامه شماره ۰۲۰/۳۶۳۱۶ مورخ ۱۴۰۳/۲/۱۹ مشاور وزیر و سرپرست حوزه وزارتی در خصوص تهیه و ارائه برنامه جامع و زمانبندی شده آن دفتر / مجری برای اجرای سند امنیت غذایی و کشاورزی کشور ارسال می گردد. خواهشمند است دستور فرمائید اطلاعات مربوطه به شرح جدول پیوست تکمیل و برای جمع بندی به طرح و برنامه معاونت ارسال گردد.

نادر علیزاده
مشاور معاون وزیر در امور برنامه ریزی

وزارت جهاد کشاورزی
معاونت آب و خاک

شماره: ۳۸۵۲۰
تاریخ: ۱۴۰۳/۰۲/۲۲
ساعت: ۱۸:۵۴
فوریت:
پیوست: دارد
طبقه بندی:

جناب آقای عباسی- مشاور محترم وزیر و مجری طرح سامانه های نوین آبیاری
جناب آقای سرافرازی- مدیر کل محترم دفتر امور آب کشاورزی
جناب آقای ابوالحسنی بهرمانی- مدیر کل محترم دفتر توسعه شبکه های آبیاری و زهکشی
جناب آقای دواتگر- مدیر کل محترم دفتر امور خاک کشاورزی

موضوع: ارائه گزارش اجرای سند امنیت غذایی

با سلام و احترام

به پیوست نامه شماره ۳۵۴۹۱ مورخ ۱۴۰۳/۲/۱۸ معاونت برنامه ریزی و اقتصادی در خصوص گزارش اجرای سند ملی دانش بنیان امنیت غذایی به همراه جدول عملکرد طرح های معاونت در سال های اخیر (۱۳۹۹ تا ۱۴۰۲) ارسال می گردد. خواهشمند است دستور فرمائید عملکرد و نظر آن دفتر در خصوص جدول مربوط به اهداف کلی امنیت غذایی (شامل ردیف های ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۱، ۳۲ و ۳۴ جدول اکسل پیوست) تکمیل و برای جمع بندی به طرح برنامه معاونت ارسال گردد.

نادر علیزاده

مشاور معاون وزیر در امور برنامه ریزی

وزارت جهاد کشاورزی
معاونت آب و خاک

شماره: ۲۳۲۹۳
تاریخ: ۱۴۰۲/۰۲/۲۶
ساعت: ۱۶:۴۳
فوریت:
پیوست: ندارد
طبقه بندی:

جناب آقای علیزاده

مشاور محترم معاون وزیر در امور برنامه ریزی

موضوع: اظهار نظر بر گزارش و برنامه اجرایی سند امنیت غذایی

با سلام،

احتراماً بازگشت به نامه های شماره ۲۸۵۱۹ مورخ ۱۴۰۲/۰۲/۲۲ و ۲۸۵۲۰ مورخ ۱۴۰۲/۰۲/۲۲ در خصوص سند ملی دانش بنیان امنیت غذایی و در ارتباط با ردیفهای ۲۳ و ۲۴ جدول مذکور، مربوط به شاخصهای خاک کشاورزی شامل میزان فرسایش (سالانه ۱۶ تن در هکتار) و درصد خاکهای کمتر از یک درصد ماده آلی (به میزان ۶۰ درصد) با توجه به اینکه طرح متناظری جهت ارتقا شاخصهای فوق فعلاً در ردیفهای بودجه ای کشور موجود نمی باشد لذا بر اساس پیگیری های این دفتر از محل ماده ۲۳ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) پیشنهاد ایجاد ردیف اعتباری برای طرح اصلاح و بهبود و افزایش بهره وری خاک کشاورزی با موضوعات "افزایش ماده آلی و ارتقا حاصلخیزی، مقابله با فرسایش و تخریب خاک" به سازمان برنامه و بودجه پیشنهاد شده است و در صورت اتخاذ بودجه و اعتبار متناظر نسبت به بهبود شاخصهای مذکور اقدام خواهد شد، لیکن حصول به ارقام پیشنهادی مبنی بر کاهش به ترتیب ۳۰ درصد و ۳ تن در هکتار برای موارد مذکور در ردیفهای فوق الذکر در پایان سال ۱۴۱۱ با توجه به شرایط اقلیمی و طبیعی خاکهای کشور عملاً از منظر علمی و فنی در بازه زمانی مذکور غیر ممکن بوده و اصلاح جدول به شرح ذیل پیشنهاد می گردد:

ردیف	شاخص	وضع موجود (۱۳۹۸)	وضع مطلوب (۱۴۱۱)	پیشنهاد اصلاحی (۱۴۱۱)
۱	درصد خاکهای کمتر از یک درصد ماده آلی	۶۰	۳۰	۵۵
۲	میزان فرسایش خاک (آبی، بادی) تن در هکتار در سال	۱۶	۱۳	۱۵

ناصر دواتگر

مدیرکل دفتر امور خاک کشاورزی